

PÖYTÄKIRJASELOSTUS

SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN KYMMENENNESTÄ
(YLIMÄÄRÄISESTÄ)

PUOLUEKOKOUKSESTA

JOKA PIDETTIIN HELSINGISSÄ MARRASKUUN
25—27 P:ÄNÄ 1917

LAATINUT

ANTON HUOTARI
KOKOUKSEN SIHTEERI

HELSINGISSÄ
SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNTA 1925

TURKU 1925 — SOSIALISTIN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

Ylimääräinen sosialidemokraattisen puolueen kokous Helsingissä 25—27 p:nä marraskuuta 1917.

Ylimääräisen puoluekokouksen pitämisen syy.

Vaikka sosialidemokraattisella puolueella oli ollut ylimääräinen puoluekokous kesäkuussa 1917, tuli välttämättömäksi pitää uusi ylimääräinen kokous jo viiden kuukauden kuluttua siitä, eli marraskuussa 1917. Kun sanotun marraskuun alussa tapahtui Venäjällä bolshevikkien toimeenpanema vallankumous, vaikutti se myöskin Suomeen sytytyspommin tavoin. Tämä ei ollut mikään ihme, sillä oliban maamme silloin vielä valtiollisesti sidottu suureen Venäjän valtakuntaan ja koko vallankumousvuoden kesän aikana oli meilläkin runsaasti kasaantunut räjähdystä edistäviä sytytysaineita. Elin-tarvepula oli käynyt entistä huutavammaksi, valtiollista tilannetta oli pahennettu sosialistienemmistöisen eduskunnan hajottamisella ja eri kansanluokkien välejä kärjistetty aseellisten järjestöjen varusteluilla. Mitä pitemmälle syksy kului, sitä jännittyneemmäksi asema kävi. Lokakuun alussa tapahtuneita eduskuntavaaleja varten suoritettu vaalitaistelu myöskin kärjisti välejä, varsinkin sen vuoksi, että porvaripuolueet olivat yhtyneet vaaliliittoon saadakseen kukistetuksi sosialidemokraattien niukan eduskuntaenemmistön, joka oli saavutettu vuoden 1916 vaaleissa.

Eduskunnan suhteen pääsivätkin porvaripuolueet toivomaansa tarkoitusperään, sillä sosialidemokraattien pieni enemmistö hupeni vähemmistöksi siitä huolimatta, että äänestäjäluku kohosi noin 65,000 hengellä. Mutta kun kaikki porvarit olivat vaaliliitossa ja heidänkin äänimääränsä kohosi, aleni sosialidemokraattien edustajaluku 103 edustajasta 92:een. Tämä

oli suuri pettymys työväen joukoille ja katkerointi heidän mieltään, joka muutenkin niiden kuukausien vaikeissa oloissa oli kovin hermostunut. Epäiltävää on, että sitä eräältä taholta haluttiin provokatoorisestikin ärsyttää. Kun tähän kaikkeen tuli lisäksi marraskuun alussa Venäjällä tapahtunut bolshevikkikumous, pani se kansanliikkeen aallot Suomessakin voimakkaasti lainehtimaan. Melkoinen osa maamme työläisistä katsoi, että meilläkin olisi ryhdyttävä vallankumouksellisin keinoin ottamaan valtaa työläisten käsiin.

Eduskunnan kokoontuessa marraskuun 1 p:nä 1917 oli silloisen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän asema hyvin vaikea. Sisäpoliittinen asema oli äärimmilleen jännittynyt ja työläisvalitsijat odottivat edustajiltaan aivan erikoisia toimenpiteitä aseman selvittämiseksi. Sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa käsitettiin tämä aseman vakavuus, ja siksi oli eduskunnan istuntokauden aattona kutsuttu puolueenuevosto yhdessä eduskuntaryhmän kanssa neuvottelemaan menettelytavasta. Puolueenuevosto laati tunnetun julistuksen „Me vaadimme!“ Erinäisistä sen kohdista oli kokouksessa kyllä erimielisyyttä, mutta äänestysten kautta lopulliseen muotoonsa laadittuna sai eduskuntaryhmä tehtäväkseen esittää sen koostuvalle eduskunnalle. Se sisälsi ensinnäkin vaatimuksen elintarvekurjuuden poistamisesta, työttömyyden torjumisesta, torpparivapautuksen toimeenpanosta, vanhuudenvakuutuksesta ja verotusuudistuksesta. Ne olivat kaikki tärkeitä työväen taloudellisia vaatimuksia, mutta niitä huomattavammaksi muodostuivat julistuksessa olevat poliittiset vaatimukset, jollaisia olivat uusien kunnallislakien, 8-tunnin työpäivälain ja n.s. valtalain vahvistaminen, Suomen ja Venäjän välisen selvittäminen mahdollisimman laajan itsenäisyyden saavuttamiseksi maallemme sekä jo vaalitaistelussa suurta huomiota herättänyt vaatimus kansalliskokouksen kutsumisesta säätämään maalle uusia perustuslakeja. Kansalliskokouksessa olisi ollut perustuslakiasiatkin ratkaistava yksinkertaisella ääntenenemistöllä ja suuremman kansanvaltaisuuden toteuttamiseksi tulisi kansalliskokouksen vaaleissa olla äänioikeus jokaisella 20 vuotta täyttäneellä kansalaisella.

„Me vaadimme“-julistuksen perustelujen alkupuolella selitettiin porvariston harjoittavan „syyntakeettoman politiikka“

ja että ne olivat, hakien itselleen liittolaisia venäläisistä sortajista astuneet „järjestelmällisen laittomuuden tielle.“ Eduskunnan laittoman hajoituksen kautta oli suoritettu laittomat vaalit ja sanottiin, että „laittomien vaalien kautta valittu edustajisto kokoontuu nyt valtiopäiville, vaikka viime vuonna valittu eduskunta ei ole laillisesti oikeuksiaan menettänyt.“ Silloisella vakavalla hetkellä katsottiin sopivaksi jättää pois kaikki „turhat muodollisuudet“ ja vaadittiin ilman muuta edelläselostettujen uudistusten mutkatonta toteuttamista. Asia; kirjan tärkeyden vuoksi otettakoon tähän sen loppuosa kokonaisuudessaan:

„Kansanvaltaisen edistyksen tulevaisuutta ei voi jättää tuuliajolle. Siksi on välttämätöntä, että viimeistään niin pian kuin ylempänä esitetyt kiireellisimmät tehtävät ovat suoritettut, on Suomen kansalle annettava tilaisuus valita kansalliskokous säätämään uusia perustuslakeja ja muita perustavia uudistuksia. Kansalliskokouksella olkoon korkein ja rajoittamaton valta maan kaikissa asioissa. Siinä ratkaitakoon asiat yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Kansalliskokouksen vaaleissa olkoon äänioikeus yhtäläillä ja rajoituksetta kaikille 20 vuotta täyttäneille kansalaisille; jokaisessa vaalilautakunnassa täytyy silloin olla riittävä määrä järjestyneen työväen edustajia valvomassa, ettei vaalitoimituksessa vääryyttä tehdä.

Näin vaatien me samalla ilmoitamme yhtyvämme niihin vaatimuksiin, joissa kansainvälisen veljeyden kannalla olevat eri maiden sosialidemokraattiset luokkataistelupuolueet ovat kohottaneet äänensä kansojen rauhan puolesta, nykyisen hirvittävän ryöstösodan lopettamiseksi. Erityisesti lausumme tervehdyksemme Venäjän horjumattomille luokkataistelutovereille, jotka sankarillisesti vievät eteenpäin Venäjän vallankumouksen asiaa ja sen kautta sorrettujen kansojen ja kaikkien maiden työväen vapautuksen asiaa. Olkoot suurten maiden työläiset vakuutetut, että myöskin Suomen työväki on kohdaltaan täyttävä velvollisuutensa yhteisen kansainvälisen vapausliikkeemme nykyisissä kamppailuissa.“

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta esitettiin tämä julistus eduskunnan istunnossa marraskuun 8 p:nä, jolloin oli käsiteltävänä puhemiesneuvoston ehdotus kolmi-

miehisen valtionhoitajakunnan asettamisesta, koska laillinen hallitusvalta maassa oli katsottava kumoutuneeksi bolshevikkien vallankumouksen kautta. Ennen sen esittämistä tapahtuneessa asian käsittelyssä oli melkoinen joukko eduskuntaryhmän jäseniä ollut sitä mieltä, ettei julistusta olisi ollut esitettävä sellaisenaan, vaan olisi tärkeimmät asiat, kuten kunnallislain, 8-tunnin työpäivälain ja valtalain vahvistus esitettävä kukin erillisinä asioina, jolloin niillä olisi läpimenon mahdollisuus. Samalla lausuttiin epäilyksiä siitä, olisiko tällä hetkellä kansalliskokouksesta toivottua hyötyä työläisille ja vielä enemmän epäiltävää oli, että kaikkien asiain yksinkertaisella enemmistöllä päättäminen olisi nykyisissä, porvareille edullisissa, olosuhteissa hyödyllistä. Tämä ehdotus joutui kuitenkin eduskuntaryhmässä vähemmistöön saaden vain 17 ääntä, toisen puolen saadessa neljäntoista ääntä (suuri joukko ryhmän jäseniä oli poissa kokouksesta). Eduskunnan istunnossa marrask. 8 p:nä esitti edustaja Alkio maalaisliittolaisten puolesta vastaehdotukseksi puhemiehistön sekä sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksille: „Sittenkun keisarin ja suuriruhtinaan valta on kukistunut, katso eduskunta, että suuriruhtinaan valta on siirtynyt Suomen eduskunnalle. Eduskunta päättää julaista lain heinäkuun 18 päivältä 1917 korkeimman valtiovallan käyttämisestä (valtalaki) Suomessa tänään voimaan astuvaksi ja noudatettavaksi.“ Asiasta äänestettiin marraskuun 9 päivän istunnossa, jolloin ensin asetettiin vastakkain edustaja Alkion ehdotus ja sosialidemokraattien „Me vaadimme“-julistus. Tällöin suomettarelaiset taktillisista syistä äänestivät viimeainitun puolesta, joten se tuli hyväksytyksi 135 äänellä 58 vastaan vastaehdotukseksi puhemiehistön esitykselle. Seurauksena siitä oli maalaisliittolaisten ja muutamien sosialidemokraattien vastalauseet. Lopullisessa äänestyksessä voitti puhemiehistön ehdotus 106 äänellä 90 vastaan. Päätöstä valtionhoitajakunnan asettamisesta ei, sosialidemokraattien ankaran vastustuksen vuoksi, kuitenkaan koskaan pantu täytäntöön, vaan joutui asia pian sattuneiden tapahtumain vuoksi uudelle tolalle. „Me vaadimme“-julistuksen puolesta äänestäminen tuli kuitenkin sosialidemokraattisen ryhmän jäsenille kohtalokkaaksi, sillä vuoden 1918 alkupuolella vallinneen kansalaissodan johdosta

annetuissa tuomioissa pidettiin tämä äänestys niin tärkeänä, että siitä annettiin 8 vuoden kuritushuonetuomio.

Eduskunnan koossaolon ensimmäiset viikot olivat kaikinpuolin rauhattomia. Aluksi synnytti sosialidemokraattien kesken huolestumista se, että porvarilliset eduskuntaryhmät olivat antautuneet neuvotteluihin kenraalikuvernööri Nekrasovin kanssa korkeimman vallan käytön järjestämisestä. Tästä olikin porvarillisten ryhmien ja kenraalikuvernöörin välillä saavutettu sopimus, ja hra Nekrasov lähti sitä esittämään väliaikaiselle hallitukselle Pietariin. Mutta kenraalikuvernööri jäikin sille tielleen, sillä jo marraskuun 7 p:nä tapahtui bolshevikkien toimeenpanema kumous, jolla Kerenskin väliaikainen hallitus syöstiin vallasta. Tämän johdosta teki eduskunnan puhemiehistö marraskuun 8 p:nä pidetyssä istunnossa ilmoituksen väliaikaisen hallituksen kukistumisesta ja esitti edellä lähemmin selitetyn ehdotuksensa valtionhoitajakunnan asettamisesta. Niiden päivien liikehtivä mieliala kuvastuu selvästi sos. dem. puoluetoimikunnan ja Suomen ammattijärjestön toimikunnan marraskuun 8 p:nä yhteisesti antamassa julistuksessa „Suomen työväelle“, jossa sanottiin:

„Vallankumouksen kellot soivat. Ne kertovat Pietarista: vallankumouksen saavutukset turvatakseen on kumouksellinen sotaväki ja työväki siellä ottanut käsiinsä kaiken vallan. Saapuneiden tietojen mukaan tämä on tapahtunut melkein verettömästi. Se todistaa kumouksellisten voimaa ja järjestystä.

Suurten-historiallisten tapahtumain sarja on siis taas alkamassa. Nämä tapaukset varmaan vaikuttavat meidänkin oloihimme. Olkoon työväki siis valveilla. Suomen työväellä on moninkerroin syytä tähän. Porvaristo on sitä sortanut. Taantumuksellisia puuhia on porvaristo mielessään hautonut. Vielä viime hetkinä on se valmistanut täydellistä vallankaappausta omiin käsiinsä. Välttämätöntä on sen vuoksi työväen nyt seistä yhtenä miehenä leivän ja oikeuden puolesta.

Työläistoverit! Taantumuksellinen porvaristo on harjoittanut jo kauan järjestelmällistä provokatsionia. Viime päivienkin tapahtumissa on siitä todistuksia. Mutta työväki

säilyttäköön kylmäverisyytensä ja horjumattoman kansanvaltaisen järjestyksen keskuudessaan. Työväen tahdon painolla tehtäköön alunpitäen mahdottomiksi kaikki yksilölliset kosto-teot ja ryöstöt ja muut järjestyneen työväen tuomitsemat vahingolliset teot. Vallankumouksellisen työväenluokan päämääräin saavuttaminen vaatii järjestynyttä yhteistoimintaa ja sitä vain vahingoittavat hajanaiset mellastukset.

Sos.-dem. Puoluetoimikunta ja Ammattijärjestön toimikunta läheisessä vuorovaikutuksessa Työväen Järjestyskaartin ylimmän johdon kanssa seuraavat saamainsa valtuuksien nojalla tapahtumain kehitystä. Olemme jo päättäneet tehdä sos.-dem. eduskuntaryhmälle ja ammattiliittojen toimikunnille aloitteita hetken vaatimista tarpeellisista toimenpiteistä, joitten johdosta voi aiheutua ehdotuksia työväen ratkaistavaksi. Yhteisten neuvottelujen tuloksista annetaan huomenna järjestyneelle työväelle uusi tiedonanto.

Työväenluokka itse päättää, milloin ja mihin toimintaan sen on välttämätöntä ryhtyä koko voimallaan. Mutta heti painakaamme mieleemme, että ehjänä rintamana tulee työväen pysyä. Yhtenä miehenä seisokaamme vaatimuksiemme puolesta. Tuumaakaan niistä ei ole annettava perää. Tämän hetken tunnussana on: *Työväki valveille! Voimat kokoon! Leipää ja oikeutta!*

Vallankumouksen helppo onnistuminen Pietarissa innostutti meidänkin maamme herkimpiä aineksia vaatimaan vallankumouksellisia toimenpiteitä. Tällä ajatussuunnalla oli kannatusta n.s. järjestyskaartin keskuudessa, joka kaarti oli syksyn kuluessa muodostettu siinä tarkoituksessa, että se turvaa järjestystä ja rauhaa mahdollisten epäjärjestyksen sattuessa. Sen perustamisesta oli muuten puolueen keskuudessa erimielisyyttä, ja puoluetoimikunnassakin m. m. K. H. Viik ja Edvard Gylling vastustivat sen perustamista, koska epäilivät siitä koituvan haitallisen laitoksen. Mutta kun porvarit olivat samaan aikaan ahkerissa puuhissa suojeluskuntain perustamiseksi, hyväksyi puoluetoimikunnan enemmistö kaartin perustamisen, erikoisesti korostaen sen tarkoitusta järjestyksen valvonnassa. Kun ensimmäiset viestit Pietarin kumouksesta saapuivat ja samaan aikaan nähtiin eduskunnan

porvarillisten ajavan päätökseen valtionhoitajakunnan eli direktioion vaaliasian, syntyi osassa järjestyskaartilaisia halua julkiseen esiintymiseen. Vihamielisyyttä suojeluskunta- ja järjestyskaartilaisten kesken tuli surullisella tavalla ilmi n. s. Mommilan tapahtumissa. Niiden yhteydessä menetti — joidenkin mukaan liittyneiden venäläisten sotilaiden toimesta — henkensä lahjoittaja Alfred Kordelin. Nämä tapahtumat kärjistyivät välejä entistäkin enemmän. Tähän tuli vielä lisäksi ankara elintarvepula, joka hermostutti vähävaraisia kuluttajapiirejä. Tilanteen kärjistymisestä puhui myöskin se, että erinäiset pääkaupungin työväenjärjestöt olivat päättäneet asettaa „vallankumouksellisen keskusneuvoston“, joka antoi ensimmäisen tiedon itsestään julistuksella marraskuun 10 päivältä. Siinä varoitettiin porvaristoa „kolmen kuninkaan“ (valtionhoitajakunnan) vaalin suorittamisesta, koska se vaali kuitenkin tulisi olemaan mitätön.

Tuona kiihkeiden ristiriitojen aikana kokoontui Suomen ammattijärjestön edustajakokous Helsinkiin marraskuun 12 p:nä. Senkin työlle antoi pääasiallisen leiman hetken poliittinen tila. Marraskuun 13 päivän aamupäivällä antamassaan julistuksessa „Suomen järjestyneelle työväelle“ se lausui, ettei sitä tyydytä senaatin antamat laihat lupaukset elintarvekurjuuden lieventämisestä. Avoimesti julistettiin, että lain-säädäntö ja hallitusvalta järjestetään kansanvaltaisille perusteille, jossa suhteessa ilmoitetaan yhdyttävän „Me vaadimme“- julistukseen. Senmukaisesti vaadittiin, että eduskunnan on samana päivänä klo 1/2 2 alkavassa istunnossa „käskettävä senaatin heti julkaisemaan eduskunnan 18 p:nä viime heinäkuuta hyväksymä ja syyskuun 28 p:nä julaistavaksi määräämä laki Suomen korkeimman valtiiovallan käyttämisestä, laki 8-tunnin työajasta, kunnallislait sekä laki Suomen eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen ja sen virkatoimien lainmukaisuutta y. m. mainitun valtalin nojalla eduskunnan vahvistamat ja voimaanpantavaksi määräämät lait“. Siltä varalta, ettei eduskunta niin tekisi, „on tämä pidettävä merkkinä siitä, että Suomen porvaristo ei aiokaan ryhtyä tehokkaasti työväen elinehtojen parantamiseen“. Julistus loppui lauseilla: „Niin ollen kokous ei näe muuta mahdollisuutta työväestön hädänalaisen aseman pelastamiseksi kuin että koko

Suomen järjestyneen työväestön on heti ryhdyttävä tehokkaaseen ja voimakkaaseen taisteluun porvaristoa vastaan oikeuksiensa ja leipänsä puolesta. Tätä varten käskee edustajakokous ammattijärjestöön yhtyneen työväestön olemaan valmiina määräyksen saatuaan alkamaan yleisen, koko maata käsittävän suurlakon. Edesvastuu näistä toimenpiteistä langetkoon yksinomaan porvariin kannettavaksi.“

Mainitussa eduskunnan istunnossa puhemies ei sallinut ottaa asiallisesti käsiteltäväksi niitä ehdotuksia, jotka sosialidemokraattien puolelta oli jätetty. Niistä kyllä keskusteltiin verrattain laajasti puhemiehen esittelykieltoa käsiteltäessä, mutta itse asiain esittely jäi marraskuun 15 p:nä pidettävään istuntoon. Seurauksena oli, että työväestö ammattijärjestön julistuksen mukaisesti julisti suurlakon alkaneeksi koko maassa marraskuun 14 p:nä. Suurlakon keskusjohtoa hoiti „vallankumouksellinen keskusneuvosto“, johon oli valinnut jäseniä ammattijärjestö, puoluetoimikunta ja Helsingin työväenjärjestöjen eduskunta sekä sittemmin annettiin tilaisuus myös eduskuntaryhmälle valita sinne jäseniä. Eduskuntaryhmän enemmistö oli kuitenkin koko suurlakkohomma vastaan. Ja kun lakon yhteydessä eräillä paikkakunnilla tapahtui veritekojakin, erosivat useimmat ryhmän valitsevat edustajat keskusneuvostosta ja vaativat, että ryhmän oli ryhdyttävä vaikuttamaan lakon lopettamiseksi. Eräässä ryhmän kokouksessa päätettiin kutsua kaikki edustajat pois keskuskomiteasta ja sijalle lähetettiin kolme edustajaa, joille ei annettu muita valtuuksia kuin toimia lakon lopettamiseksi. Ryhmän kantaan vaikutti suureksi osaksi sekin, että eduskunnan istunnossa marraskuun 15 p:nä vihdoinkin saatiin muutos korkeimman vallan hoitoa koskevaan päätökseen. Kun päätöstä valtionhoitajakunnan asettamisesta ei muodollisista syistä voitu samoilla valtiopäivillä niin lyhyen ajan kuluessa muuttaa, päätettiin maalaisliittolaisten ehdotuksesta, että koska valtionhoitajakuntaa ei ole vielä voitu valita, „päätää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassaolleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle.“ Tämä päätös tehtiin eduskunnassa 127 äänellä 68 oikeistopuolueiden ääntä vastaan. Välittömänä seurauksena siitä oli, että eduskunta heti päätti

julistaa uudet kunnallislait ja 8-tunnin työpäivää koskevan lain vahvistetuksi. Senaatti jätti eduskunnalle virkaerohakemuksensa, joten oli käytävä myöskin uuden hallituksen valintaan.

Marraskuun suurlakon kuluessa tehtiin kyllä Pietarista käsin ehdotuksia, että Suomessakin olisi toimeenpantava vallankumous ja otettava valta kokonaan työväen käsiin. Sitä varten kävivät Helsingissä lähetteinä „kansankomissarien neuvoston“ jäsen georgialainen L. Dshugashwili (Stalin) ja suomalainen metallityömies Aleksander Schottman, mutta eivät he saaneet ajamalleen asialle riittävää kannatusta määrävissä sosialidemokraattisissa piireissä. Kuten edellä jo mainittiin työskenteli sosialidemokraattinen ryhmä suurlakon loppuaikana tarmokkaasti sen lopettamiseksi. Ja kun lakosta ei näyttäneenkään olevan muuta tulosta kuin se, mikä jo sen ensi päivinä eduskunnassa saavutettiin, alkoi yhä enemmän voittaa alaa mielipide, että lakko oli lopetettava. Marraskuun 19 päivänä julistettiin se sitten päättyneeksi, kun lakkolaiset oli lopettajaiskokouksessa saatu yhtymään „punaisen senaatin“ vaatimukseen ja sen nojalla suostutettu lakon lopettamiseen. Tyytymättömyyttä tätä lopettamispäätöstä kohtaan kyllä ilmeni pitkin maata, mutta Helsingissä tehtyä päätöstä siitä huolimatta noudatettiin. Suurlakon päättämispäivänä oli sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä käsittelyn alaisena ryhmän suhtautuminen hallitusvaltaan, kun oli tehty ehdotus sosialistisen hallituksen muodostamisesta. Ryhmässä tehtiin ehdotuksia, että hallitus olisi muodostettava epäparlamenttaarisia keinoja käyttäen. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän suuri enemmistö oli kuitenkin tällaisia hankkeita vastaan ja 44 äänellä 33 vastaan ehdotus hylättiin. Samalla ryhmä päätti, kun puolueen jäsenten keskuudessa näyttää olevan kovin ristiriitaisia käsitteitä menettelytavasta, esittää puoluetoimikunnalle, että olisi kutsuttava kiireellisesti koolle ylimääräinen puoluekokous päättämään tärkeimmistä menettelytapakysymyksistä. Puoluetoimikunta käsitteli asian marrask. 20 p:nä ja päätti kutsua ylimääräisen puoluekokouksen koolle Helsinkiin seuraavaksi sunnuntaikei marraskuun 25 päiväksi. Kun aika oli kireä, niin ei tahdottu viivästyttää kokouksen pitämistä uusien

puoluekokousedustajain vaalien suorittamisella, vaan päätettiin kutsua kokoukseen edellisen kesäkuun ylimääräisessä puoluekokouksessa olleet edustajat.

Suurlakon johdosta oli eduskunnan työkin keskeytyneenä lähes viikon. Sosialidemokraattien vaatimuksesta huolimatta ei puhemies Lundson kutsunut eduskuntaa koolle. Kun suurlakko oli jo loppunut eikä sittenkään kuulunut eduskunnan istuntokutsua, pidettiin marraskuun 20 p:nä edustajain yksityinen neuvottelukokous, johon paitsi sosialidemokraatteja oli saapunut myöskin joukko maalaisliittolaisia. Sen välillisenä seurauksena lienee sitten ollut, että eduskunta kutsuttiin koolle seuraavaksi päiväksi. Marraskuun 20 p:nä jätettiin sosialidemokraattisen ryhmän puolesta eduskunnan kansliaan ehdotus uudeksi hallitukseksi, „punaisen senaatin“ lista, jollainen oli luvattu suurlakon lopettajaiskokouksessa esittää. Ehdokkaina tällä listalla olivat: senaatin puheenjohtajaksi Oskari Tokoi sekä muiksi jäseniksi J. O. Arjanne, Yrjö Mäkelin, Heikki Välisalmi, Edvard Gylling, Väinö Jokinen, Sulo Vuolijoki, K. Lindqvist, Yrjö Sirola, J. H. Lumivuokko ja Eetu Salin. Aluksi antoivat porvarit ymmärtää, että sosialistien ehdokaslista saa heidän puolestaan tulla hyväksytyksi, mutta sittemmin muuttivat he mieltä ja ryhtyivät puuhaamaan porvarillista kokoomushallitusta. Neuvottelujen tuloksena oli, että „punaisen senaatin“ listalle vastaehtotukseksi jätettiin marraskuun 24 p:nä eduskunnan kansliaan ehdokaslista, jossa senaatin puheenjohtajana oli P. E. Svinhufvud ja jäsenenä O. Talas, A. Castrén, A. Frey, J. Arajärvi, E. N. Setälä, K. Kallio, E. Y. Pehkonen, J. Castrén, H. Renvall ja O. V. Louhivuori. Pitkällisten keskustelujen jälkeen eduskunta marrask. 26 p:nä hyväksyi porvarien ehdokaslistan 100 äänellä 80 vastaan. Tällöin oli ylimääräinen puoluekokous parhaillaan koolla ja se saattoi ottaa päätöksissään huomioon tämänkin päätöksen.

Kohta kun puoluetoimikunta oli päättänyt kutsua ylimääräisen puoluekokouksen koolle alettiin erinäisissä puoluepiireissä valmistautua kokouksessa esille tulevan kireäksi käyneen menettelytapakysymyksen käsittelyyn. Puoluetoimikunta oli jättänyt kysymyksen alustamisen majsteri O. V. Kuusisen tehtäväksi. Ajan lyhyiden vuoksi ja ehkä muista-

kin syistä ei hän julaissut alustustaan ennakolta, vaan jätti sen suullisesti tehtäväksi vasta kokouksessa. Jyrkästi parlamenttaarisella kannalla olevien puolueen jäsenten kesken nousi ajatus, että heidänkin puoleltaan olisi valmistauduttava kunnollisesti kokouksen varalta. Sitä varten pidettiin eräiden eduskuntaryhmän jäsenten ja muutamien muiden huomattavien puoluetoverien neuvottelukokous Elannon hallituneuvoston huoneistossa. Tässä kokouksessa viitoitettiin suuntaviivat parlamenttaarisella kannalla olevain sosialidemokraattien esiintymiselle ja valittiin eräs läsnäolleista laatimaan siitä kirjallista esitystä. Puoluekokouksen edellisenä päivänä pidetyssä uudessa kokouksessa ehdotus tarkastettiin ja valittiin kansanedustaja Seth Heikkilä esittämään sitä puoluekokoukselle. Myöhemmin seuraavasta pöytäkirjaselostuksesta näkyy sen kohtalo puoluekokouksessa.

*

Ylimääräisen puoluekokouksen täydellisen pöytäkirjan kohtalosta on mainittava, että se oli kansalaissodan alkaessa tammikuussa 1918 valmiiksi kirjoitettuna säilytettävänä Säätytalolla sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän huoneessa olevan kirjoituspöydän laatikossa. Mutta kun menettelytapakysymyksen alustaja maisteri O. V. Kuusinen ei ollut vielä jättänyt alustustaan tarkistettuna takaisin, ei pöytäkirjaa oltu voitu jättää painoon. Kansalaissodan alkaessa mainittu pöytä hävisi Säätytalolta ja käsikirjoitus sen mukana, eikä sitä mistään löytynyt. Tästä on johtunut, että kokouksen pöytäkirjaa ei ole voitu julkaista. Kun kokouksella kuitenkin oli tavattoman suuri merkitys, on jällelläolevain asiakirjain ja tämän selostuksen laatijan muiston mukaan katsottu tarpeelliseksi antaa kokouksesta tässä seuraava pöytäkirjaselostus.

Kokouksen avaus.

Sosialidemokraattisen puoluetuimikunnan kutsumuksen mukaan olivat sosialidemokraattisten piirijärjestöjen kesäkuussa 1917 pidettyä ylimääräistä puoluekokousta varten valitut puoluekokousedustajat kokoontuneet uuteen ylimääräiseen puoluekokoukseen, puolueen kymmenenteen edustajakokouk-

seen, sunnuntaina marraskuun 25 p:nä klo 1 i.p. Helsingin työväenyhdistyksen juhlasaliin, joka oli tarkoitusta varten koristettu.

Kokouksen avasi sosialidemokraattisen puoluetolimikunnan puheenjohtaja Kullervo Manner tervehdyspuheella, jossa hän lausui pääasiassa seuraavaa:

Lyhyen ajan kuluttua edellisestä puoluekokouksesta on katsottu välttämättömäksi pitää uusi ylimääräinen puoluekokous, niin lyhyen ajan kuluttua, ettei ole voitu suorittaa uusia puoluekokousedustajain vaalejakaan, vaan on täytynyt tyytyä viime kesäkuussa valittuihin edustajiin. Tärkeät ja kiireelliset asiat ovat pakottaneet niin menettelemään. Viime kuukausien valtiollisessa elämässä on tapahtunut niin paljon tärkeitä, että täytyy tässä muutamain sanoin niihin viitata. Maaliskuun vallankumouksesta alkaen olemme käyneet läpi hyvin tärkeiden kehitysasteiden. Vuoden 1916 vaaleissa oli sosialidemokraattinen työväestö saanut eduskuntaan pienen enemmistön. Kun tämä eduskunta aloitti vallankumouksen jälkeen toimintansa, ryhtyi porvaristo jyrkästi vastustamaan työväenluokan sekä valtiollisella että taloudellisella alalla vaatimia ja kipeästi kaipaamia uudistuksia. Erikoisesti koski vastustus niitä toimenpiteitä, joihin sosialidemokraatit ryhtyivät eduskunnassa maamme riippumattomuuden turvaamiseksi. Kun sosialidemokraattien esittämä laki maamme riippumattomuuden turvaamisesta samoin kuin erinäiset yhteiskunnallisia uudistuksia koskevat lait tulivat eduskunnassa hyväksytyiksi, ryhtyi porvaristo Venäjän hallituksen avulla vehkeilemään eduskunnan hajoittamiseksi. Seurauksena tästä olikin, että Venäjän hallitus määräsi eduskunnan hajoitettavaksi ja esti väkivallalla sen työtään jatkamasta.

Hajoituksen jälkeen seuranneissa uusissa vaaleissa muodostui taistelu porvariston ja työväenluokan välillä erittäin kiihkeäksi. Porvarit panivat liikkeelle kaikki yhdistetyt voimansa saadakseen eduskuntaan enemmistön ja vallan käsiinsä. Tietenkin myös työväestö pani voimansa liikkeelle puolustaakseen asemaansa eduskunnassa ja mahdollisesti saavuttaakseen myös uusia voittoja. Muutamissa työväen piireissä ilmeni käsityksiä, että työväestö tulisi ainakin entisen asemaansa säilyttämään, olivatpa muutamat niin optimisteja, että

luulivat työväen saavuttavan lisäkin edustajia. Toiset taas olivat varovampia, arvellen ettei porvaristo edellisissä vaaleissa ollut tyhjentänyt vielä kaikkia voimiaan. Tämä osoitautuikin oikeaksi. Sosialidemokraattien voima eduskunnassa heikkeni. Tätä ei kuitenkaan ole katsottava vaalitappioksi tavallisessa merkityksessä, sillä vaikkakin edustajain määrä väheni, äänestäjien luku huomattavasti kasvoi.

Vaalien tulos jo antoi aihetta odottaa, että parlamentaarinen taistelu tulisi äärimmilleen kärjistymään. Siihen olivat vaikuttamassa porvarienvallanjanon koskevien seikkojen lisäksi työväenluokan äärimmilleen kurjistunut taloudellinen asema, kuten kireä elintarvepuula ja pelottavana uhkaava työttömyys. Porvarienvallanjanon eduskunnassa ei tullut niin suureksi, että se olisi tärkeimpiin asioihin nähden ollut täysin hallitsevassa asemassa, vaan tuli sosialidemokraattinen ryhmä niin suureksi, että se voi estää porvarienvallanjanon pahimpia hankkeita. Täten olo muodostuivat sellaisiksi, että luokkataistelu tulisi yhä jyrkemmin kärjistymään ja tähän seikkaan lisäksi vaikuttivat valtataistelut Venäjällä. Tällaisissa oloissa joutui eduskunta alkamaan työnsä, mutta se ei suinkaan muodostunut hedelmälliseksi. Porvaristo ryhtyi Venäjän hallituksen avulla muodostamaan Suomeen luokkaetujensa mukaista valtiojärjestelmää, ja kun se Venäjällä tapahtuneen uuden vallankumouksen vuoksi ei onnistunut, koettivat he eduskunnan kautta siirtää keisarin vallan „kolmelle kuninkaalleen.“ Taistelu joutui tämän kautta polttopisteesensä.

Porvariston vehkeilyn kautta joutui työväestön kärsivällisyys kovalle koetukselle. Sitä lisäsi elintarvekysymyksen jatkuva kiristyminen. Ammattijärjestön valtuusto oli jo aikaisemmin jättänyt senaatille uhkavaatimuksen, vaati elintarvekysymyksen järjestelyä siten, että työväen elintarpeiden saanti tulisi turvatuksi. Vastausta odotellessa kasvoi työväestön levottomuus. Vastaus vaatimukseen oli sitten sellainen, ettei se tyydyttänyt vastauksen odottajia. Kului kuitenkin aikaa työväestön tyytymättömyyden lopulliseen puhkeamiseen ja työväenjärjestöt toimitusjoiheen koettivat ehkäistä tyytymättömyyden liian aikaista puhkeamista. Ammattijärjestön edustajakokouksessa joutui kuitenkin tyytymät-

tömyys polttopisteeseensä ja porvariston jarrutas eduskunnassa sitä yhä lisäsi.

Olot olivat täten lopullisesti kärjistyneet sellaisiksi, ettei ollut enää muita mahdollisuuksia kuin turvautua joukkotoimintaan. Asema oli käynyt sellaiseksi, että oli joko pyrittävä eteenpäin tai seistävä paikallaan, mikä olisi ollut sama kuin perääntyä. Sosialidemokraattinen puolueneuvosto ja sos.-dem. eduskuntaryhmä julkaisivat julistuksen „Me vaadimme“ ja Ammattijärjestön kongressi siitakin supistetun minimivaatimusohjelman, ja kun porvaristo ei kallistanut sille korvaansa, alkoi kongressin viittaama suurlakko. Syntynyt suurlakko muodostui vallankumoukselliseksi liikkeeksi. Tarkoituksena oli taistelu rauhallisin keinoin. Mutta olot — porvariston kurja menettely — aiheuttivat osittain toista. Lakkotaisteluun liittyi osaksi verisiä tapahtumia. Suurlakko ei tietenkään voinut kestää kauan. Sellainen taistelu muodostuu pian työväelle itselleen vaaralliseksi. Se oli lopetettava.

Lakkotaistelun jälkeen on olojen kärjistyminen jatkunut monestakin syystä. Puoluekokouksen kokoonkutsuminen taistelutapojen määrittelemiseksi kävi tarpeelliseksi. Tähän katsoen ja noudattaen sekä Ammattijärjestön toimikunnan että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toivomusta on puolue-toimikunta kutsunut kokoon tämän ylimääräisen puoluekokouksen. Puoluekokouksen tehtävä on mitä tärkein, sillä on ratkaistavana ehkä tärkeämpiä kysymyksiä kuin koskaan ennen.

Toivoen kokouksen onnistuvan tehtävässään, onnistuvan suorittamaan hedelmällistä työtä työväenluokan hyväksi, puhuja tervehti saapuneita edustajia ja kutsuvieraita ja julisti tämän sosialidemokraattisen puolueen ylimääräisen puoluekokouksen avatuksi.

Kokouksen virkailijat. Avauspuheen jälkeen valittiin puolue-toimikunnan ehdotuksesta kokouksen puheenjohtajiksi *Aug. Lehto* ja *Kullervo Manner* Helsingistä, *Juho Vuoristo* Viipurista ja *Kustaa Ahmala* Oulusta.

Sihteereiksi valittiin *Anton Huotari* (pääsihteeri), *Jalo Kohonen*, *Väinö Vankkoja*, *J. A. Komu* ja *K. M. Evä*.

Järjestävä valiokunta. Kokoukselle valittin järjestävä

valiokunta, johon tulivat puheenjohtajain ja sihteerien lisäksi O. Vuorio, Aug. Lindell, A. Harjula ja Julius Nurminen. Tämän valiokunnan tehtäväksi jäi ehdottaa jäsenet muihin tarvittaviin valiokuntiin sekä tarkastaa kokouksesta annettavat sanomalehtiselostukset.

Edustajat. Kokous hyväksyi täysivaltaisiksi edustajiksi viime kesäkuussa pidettyä ylimääräistä puoluekokousta varten valitut edustajat, jotka olivat:

Uudenmaan l. vaalipiiristä: E. Valpas, A. Sirén, Aura Kiiskinen, K. Manner, H. Hurmevaara, O. V. Kuusinen, E. Elo, O. Heino, J. A. Lehtosaari, Aug. Lehto, Fiina Pietikäinen, K. Hämäläinen, S. Jalava, Olga Manner, J. Railo, K. Andersson, O. Kivimäki, Sandra Lehtinen, K. Vuorijoki, K. Laakso, E. Nurmi, O. Heinonen, E. J. Hämäläinen, J. A. Lehtinen, V. Virtanen, A. Taimi.

Turun l. etel. vaalipiiristä: Seth Heikkilä, E. Helmisaari, E. Härmä, Aleksi Aaltonen, T. V. Hyrskymurto, V. Annala, O. Vuorio, Aino Lehtokoski, K. Rantala.

Turun l. pohj. vaalipiiristä: V. Laine, S. Koivumäki, V. Teräs, R. Elo, H. Alkanen, Hilma Laine, F. Mustasilta, J. Rainio, V. Aronen, Eetu Salin.

Hämeen l. etel. vaalipiiristä: O. Marttila, H. Laakso, Jenny Suvela, K. Kaukovaara, Tilda Kari, E. Toivonen, V. Holm, A. Lindstedt, K. Myllymäki, Rosa Pohjola, O. J. Selkälä.

Hämeen l. pohj. vaalipiiristä: K. M. Evä, A. Markkanen, E. Lammintausta, A. Laine, Ida Vihuri, Tilda Kaihosalo, V. Vankkoja, S. Hietala, Aug. Lindell, P. Lönngren.

Viipurin l. länt. vaalipiiristä: J. Kirves, Ali Aaltonen, E. Haapalainen, Hilda Paavola, A. Turkia, J. E. Nurminen, J. N. Viinikka, R. Penttinen, V. Heimonen, J. Hupli, J. Vuoristo, A. Gylling, R. Itkonen, Hj. Ahonen, E. Käkälä, M. Peltola.

Viipurin l. it. vaalipiiristä: E. Ikonen, J. Nurminen, P. J. Pulkkinen, A. Korhonen, A. Typpö, K. Salmi, O. Pensas, A. Ranta, A. Julkunen.

Mikkelin l. vaalipiiristä: A. Kannisto, J. Lankila, Hilda Sappälä, V. Paavilainen.

Kuopion l. länt. vaalipiiristä: A. Salo, E. Luukkonen,

T. Törmälä, M. Huttunen, K. Forsman, O. V. Korhonen, H. Rytönen, P. V. Oksman.

Kuopion l. it. vaalipiiristä: Heikki Jalonen, S. Saarikivi, S. Kurkinen.

Vaasan l. it. vaalipiiristä: O. Tuomi, O. Suutala, S. Mäkelä, K. Mänty, V. Haukkariutta, Lempi Tuomi, A. Halonen, E. Pohjaväre.

Vaasan l. etel. vaalipiiristä: I. Penttala, A. Harjula, R. Lahti.

Vaasan l. pohj. vaalipiiristä: O. Elfving, H. Eskolin, Eliina Sillanpää, P. Meriläinen.

Oulun l. etel. vaalipiiristä: J. Myyryläinen, K. Niemi, K. Ahmala, Ellen Mäkelin, Y. Kallinen.

Oulun l. pohj. vaalipiiristä: V. Kiviniemi, Hilma Rahikainen, I. Heikka, S. J. Rahikainen.

Puheoikeutettuja olivat edellisten lisäksi piiritoimikuntien ja puoluelehtien edustajat sekä sos.dem. eduskuntaryhmän jäsenet ja kutsuvieraat. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenet olivat melkein kaikki saapuvilla. Puoluelehdistäkin olivat useimmat edustettuina m.m. Työmiehestä V. Viitanen, Kansan Lehestä J. Raitio ja Savon Työmiehestä T. Tainio ja niinkään useat piiritoimikunnat (m.m. Joensuusta A. Vesley).

Vieraita oli kokouksessa m.m. Aleksandra Kollontai Venäjän bolshevikkipuolueesta, Kiilaspea Helsingin virolaisten sos.-dem. yhdistyksestä ja myöhemmin kokouksen aikana kävi myöskin Venäjän bolshevikkipuolueen edustaja Dshugaswili (Stalin). Heidän tervehdyksiinsä vastasi kokouksen puolesta puheenjohtaja Manner.

Läsnäolo-oikeus kokouksessa päätettiin myöntää vain niille henkilöille, joilla on kokouksessa puheoikeus tai joille se erikoisesta pyynnöstä myönnetään. Anomukset läsnäolo- ja puheoikeudesta ovat jätettävät asetettavalle valitusvaliokunnalle.

Valiokunnat. Kun oli välillä pidetty kahviloma ja järjestävä valiokunta sen aikana kokoontunut, teki se kokousta jälleen jatkettaessa ehdotuksen, että kokoukselle valittaisiin ainoastaan seuraavat valiokunnat: äänestysvaliokunta, 4 jäsentä; menettelytapavalio-kunta, 12 jäsentä ja 3 varajäsentä; valitusvaliokunta, 7 jäsentä; ja toimitus- ja tarkastusvaliokunta, johon sihteerien lisäksi tulisi kaksi muuta jäsentä.

Ehdotus hyväksyttiin, ja sen jälkeen suoritettiin jäsenten vaalit eri valiokuntiin. Valituiksi tulivat:

Aänestysvaliokuntaan: K. Andersson, Aino Lehtokoski, A. Laine ja E. Ikonen;

Menettelytapavaliokuntaan: E. Salin, A. Korhonen, K. Niemi, Aleksi Aaltonen, R. Penttinen, O. V. Elfving, K. M. Evä, O. V. Kuusinen, E. Valpas, O. Tuomi, R. Lindqvist ja I. Penttala sekä varajäseniksi K. Hautala, E. Toivonen ja V. Heimonen.

Valitusvaliokuntaan (jonka tehtävänä oli läsnäolopyynnöistä lausunnon anto ja eräät juoksevat asiat): R. Elo, V. Oksanen, R. Lahti, H. Hurmevaara, K. Vänskä, A. Markkanen ja S. Saarikivi;

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan: sihteerit Anton Huotari, J. Kohonen, V. Vankkoja, J. A. Komu ja K. M. Evä sekä lisäksi Vilho Viitanen ja Emil Elo.

Keskustelukysymykset.

Menettelytapakysymys.

Puoluetoimikunta, joka oli kutsunut tämän ylimääräisen puoluekokouksen nimenomaan menettelytapakysymystä ratkaisemaan, ei ollut hankkinut siitä kirjallista alustusta, vaan oli antanut kysymyksen maisteri *O. V. Kuusisen* suullisesti alustettavaksi. Hän loi alustuksessaan laajan katsauksen työväenliikkeemme vaiheisiin, yhteiskunnalliseen kehitykseen meillä ja eri luokkien välisiin voimasuhteisiin. Erittäin laajasti käsiteltiin asiain kehitystä maaliskuun vallankumouksen jälkeen, valtalakitaistelua, eduskunnan hajoitusta, elintarvekurjuuden lisääntymistä, uusia vaaleja, eduskuntataistelua korkeimman vallan käytöstä, järjestyskaartien muodostamista sekä lopuksi äskeistä suurlakkoa ja sen yhteydessä esiintyneitä tapahtumia. Alustus oli suurimmalta osaltaan selostavaa laatua. Varsinkin suurlakon aikana ja sen jälkeen on puolueen keskuudessa esiintynyt kaksi toisilleen vastakkaista virtausta. Toiset tahtovat käytäväksi aktiiviseen taisteluun vallasta porvarien kanssa, toisten mielestä taas ei sillä mitään pysyvää voitettaisi, vaan voisi työväen entinenkin vaikutusvalta maan asioihin vähenyä. Ensinmainittu ajatustapa painee pääpainon ulkoparlamenttaarisille keinoille, joiden tukena meillä on tarvittaessa käytettävissä järjestyskaartin voima.

Jälkimmäiset tyytyvät pelkkään parlamentaariseen taisteluun, myöntäen kuitenkin, että järjestyneen työväen painostusta on käytettävä uudistusten ajamiseksi eduskunnallista tietä. Niinkään edelliset hyväksyvät hallitusvallan valtaamisen laitonta-kin tietä, jälkimmäiset vain eduskunnan kautta.

Alustaja tarkasteli kummankin menettelytavan mahdollisuuksia, itse kuitenkin kiinteästi sanomatta, kummanko menettelytavan hän hyväksyy. Jos aktiivisen toiminnan tielle asetetaan, on luultavaa että suurkaupungeissa ja yleensä Etelä-Suomessa työväestö voisi pitää vallan käsissään. Pahemmin olisi Pohjanmaan ja Savon laita. Siellä olisivat porvarit suojeluskuntineen voimakkaammat. Mutta kun työväestöllä olisi hallussaan maan tärkeimmät osat, se ehkä vähitellen voisi vakiinnuttaa valtansa ja toteuttaa „Me vaadimme“-julistuksessa esitetyt valtiokoneiston kansanvaltaistuttamisvaatimukset. Kun esim. äänioikeus olisi laajennettu kaikille 20 vuotta täyttäneille kansalaisille, niin työväen valta silloin voisi pysyä parlamenttaarisilla keinoillakin. Porvaristo on tällä hetkellä kiukkuisimmillaan ja haluaa kostaa työväelle äskeisen suurlakon tapahtumista. Sen vuoksi olisi epäilyttävää asettua heidän armoilleen. Mutta samalla ei ole itseltämme salattava sitäkään, että jos aktiivinen esiintymisemme epäonnistuu, jos siinä joudumme häviölle, niin seuraukset tulevat olemaan hirvittävät: työväenliike murskautuu kokonaan niin perinpohjin, ettei se siitä nouse ainakaan kahteenkymmeneen vuoteen. Tämäkin on otettava huomioon menettelytapoja valittaessa. Jos taasen hyväksytään yksinomaan parlamenttaarisiin keinoihin uskovain puoluetoverien kanta, johon sisältyy määrätyissä oloissa ja ehdoilla kokoomushallitukseenkin astuminen, on pidettävä huoli, ettei asetuta suorastaan polvilleen porvarien edessä. Tätäkin menettelytapaa noudattaen voidaan kyllä puolustaa välttämättömiä työväenluokan oikeuksia, kun vaan pysytään selvän luokkapolitiikan kannalla. Kokouksessa käytävässä keskustelussa ja sen jälkeen suoritettavassa valiokuntakäsittelyssä arveli alustaja kyllä selviävän, kumpako menettelytapaa puolueen enemmistö pitää oikeampana ja sitä päätöstä on sitten kaikkien noudatettava, jotka tahtovat puolueeseen kuulua.

Keskustelu asiasta tuli pitkälliseksi ja käytiin sitä marras-

kuun 25 p:nä koko iltapäivä Helsingin työväenyhdistyksen talon juhlasalissa sekä 26 p:nä Säätytalolla sos. dem. eduskuntaryhmän huoneessa aina klo 2 asti päivällä, jolloin kokous keskeytettiin eduskunnan istunnon vuoksi. Tässä alustavassa keskustelussa ilmeni kolme suuntaa. Ensimmäiseen kuuluivat ne, jotka halusivat julistettavaksi maassa köyhälistön diktatuurin ja otettavaksi hallitusvallan työväen käsiin. Toinen suunta painosti parlamenttaarisen toiminnan tärkeyttä, jota tietä puolue ennenkin on parhaat tulokset saavuttanut. Näiden välillä oli pienempi määrä edustajia, jotka tahtoivat kulkea keskitietä ja jollain tavoin yhdistää molempia mielpiteitä.

Diktaturia kannattamaan taipuvista puhujista on mainittava m. m. *Yrjö Sirola, O. Tuomi, Eero Haapalainen, Ali Aaltonen, K. Manner, A. Taimi, Väinö Jokinen y. m.* Parlamenttaariselta suunnalta puhuivat m. m. *Eetu Salin, Seth Heikkilä, Evert Huttunen, Taavi Tainio, Anton Huotari, K. H. Viik, Paavo Leppänen, V. Vankkoja, Alex. Halonen, J. Rainio, A. Lindell, M. Airola, J. Raitio, P. Lönngren, K. Ahmala, V. Annala y. m.* Molempien suuntien keskitietä koettivat esittää m. m. *K. M. Evä, E. Elo, O. Elfvig, J. Lankila, A. Wesley y. m.* Asian käsittelyn aikana saapui kokoukseen Helsingin järjestyskaartin lähetystö, johon kuului *Miettinen, Manninen* ja eräs kolmas. *Miettinen* vaati saada esittää kaartilaisten vaatimukset, jotka sisältyivät siihen, että puoluekokouksen on päätettävä ottaa hallitusvalta vaikkapa väkivaltaisain keinoin. Ellei puoluekokous tätä vaatimusta noudata, on kaarti tuleva kokoukselle näyttämään, että se saa puoluekokouksen tottelemaan. Kokouksalissa nousi tämän johdosta suuri melu ja edustajat huusivat, ettei kaartilla ole oikeutta tulla tänne kokousta terrorisoimaan. Puhujalle osoitettiin voimakkaita „alas“ ja „ulos“ huutoja. Tämän johdosta nousi kaartin toinen edustaja *I. Manninen* puhumaan, huomauttaen *Miettisen* puhuneen omaan laskuunsa, järjestyskaartin valtuuttamatta häntä sellaiseen. Puhuja paheksui *Miettisen* puheen muotoa ja vakuutti, että järjestyskaarti tulee toimimaan sopuosoinnussa puolueen kanssa ja sen määräyksiä noudattaen. Tämä saikin kokouksen sitten rauhoittamaan.

Y. Sirola piti laajan puheen, jossa koetti todistella, että asema on nyt tullut sellaiseksi, että ainoastaan parlamentaarista toimintaa suosittelevain toverien keinoilla ei päästä eteenpäin. Porvaristo on asestautunut ja tahtoo saada yliotteen. Työväen olisi jo ajoissa asetettava tosiasiaihin pohjalle. Kun puoluekokous ei yhtä hyvin edusta kaikissa paikallisjärjestöissä esiintyviä mielipiteitä kuin esim. sellainen edustajakokous, jossa olisi edustajia jokaisesta kunnallisjärjestöstä, ilmoitti puolue toimikunnassa liikkuneen sellaisia ajatuksia, että olisi ensi keväänä, ehkä toukokuussa, pidettävä kunnallisjärjestöjen edustajakokous, jossa perusjärjestöjen edustajat saisivat päättää, mitä politiikkaa olisi noudatettava. Moitiskeli sitä, että joukko puolueen jäseniä oli alkanut pelätä joukkojen vallankumouksellista toimintaa. Tiukkasi tämän suunnan edustajia tulemaan esiin ja julistamaan mitä he vaativat tehtäväksi.

Eero Haapalainen sanoi vallan ottamisen viivyttelyillä vain pahennettavan työväen asiaa. Jos hänellä olisi puoli pataljoonaa järjestyskaartia, valloittaisi hän sillä koko Etelä-Suomen. Parlamenttarismiin uponneet pelkäävät suotta porvariensa suojeluskuntia. Nykyisestä tilasta ei päästä ilman selvää otetta.

Ali Aaltonen viittasi kymnlaaksolaisten järjestyskaartien esiintymiseen suurlakon aikana ja sanoi porvariensa olevan hiljaa, kun aletaan siihen tapaan esiintyä.

Väinö Jokinen mainitsi aina olleensa rauhan mies, mutta nyt arveli olevan tarpeen jyrkän esiintymisen, muuten kapitalistivalta nujertaa meidät.

Taavi Tainio käytti kaksikin laajaa puhevuoroa, joissa tahtoi osoittaa, että työväestö vain vahingoittaisi asiaansa, jos se tarttuisi aseihin ja ryhtyisi käyttämään diktatuurin keinoja. Eikä siihen ole mitään tarveakaan. Jo äskeisen suurlakon aikana oli meille vahinkoa kaikenlaisista kurittomista kaarteista. Maamme ei ole mikään Venäjä. Jos yritämme täällä samaa kuin venäläiset bolshevikit, on kohta vastassamme asestettu porvarillinen maailma. Se ei ole yhtä helposti voitettu kuin Venäjän heikko porvaristo. Venäläiseen apuun ei ole luotettava eikä sen apu ole toivotta-vaakaan. Tulemme täällä toimeen omin voiminkin. Puo-

luen on paras pysyä entisellä parlamenttaarisen toiminnan tiellä, jolla parhaat voitot on saavutettu.

Alex. Halonen leimasi diktatuurin ja aseellisen toiminnan puuhat kerrassaan järjettömiksi. Rynnistääkin saa silloin kuin voimaa on, mutta siinä on katsottava, etteivät housut repeä. Niin käy varmasti diktatuurihommien yrittäjille. Parasta olisi tehdä niinkuin Savonlinnassa hänen johdollaan tehtiin: kuopattiin sekä porvarien että sosialistien aseet samaan kaivöön.

Seth Heikkilä sanoi puhuvansa useiden sellaisten puolueoverien nimessä, joilla on takanaan pitkä työpäivä tässä puolueessa. Näiden toverien mielestä ovat diktatuurihommat puolueen turmio. Puolueemme on saavuttanut kaikki voittonsa valtiollisen järjestymisen, ammatillisen liikkeen, parlamenttaarisen ja kunnallisen toiminnan sekä kulutusosuustoiminnan kautta. Niihin on edelleenkin turvauduttava. Aseelliset haaveet olisivat työväenluokalle turmiollisina hyljättävät. Puolueessa riitelee nyt kaksi suuntaa. Puoluekokouksen tulisi asettua tinkimättä parlamenttaariselle kannalle. Keskustelun pohjaksi ja puoluekokouksen päätösehdotukseksi esitti seuraavat ponnet, jotka 18 kokouksessa läsnäolevaa henkilöä oli allekirjoittanut:

„Puoluekokous lausuu:

1) Sosialidemokratian päämäärän saavuttamiseen on edelleen pyrittävä valtiollisen, ammatillisen ja kulutusosuustoiminnallisen järjestäytymisen sekä parlamenttaarisen ja kunnallisen toiminnan kautta, ja julistaa puolue hylkäävänsä anarkistiset ja anarkososialistiset taistelutavat sekä muistuttaa puoluelehtien ja suullisen valistustyön harjoittajien velvollisuutta teroittaa joukoille tästä johtuvia menettelytapoja.

2) Puolueen keskusjohdon muodostamat tilapäiset järjestökaartit on kehitettävä työväen kehittyneiden menettelytapojen mukaisiksi, puolueen valvonnan alla ja vastuulla toimiviksi luotettaviksi järjestöiksi, niin että ne tukevat puolueen ja työväenluokan toimintaa sekä pyrkimyksiä eivätkä niitä hajoita ja vahingoita.

3) Kokoukselle esitetystä hallituskysymyksestä lausuu kokous:

Köyhälistön diktatuurille, jolla puolueen keskuudessa nykyään on kannatusta, ei taloudellisesti kehittymättömässä maassamme ole riittäviä edellytyksiä ja olisi se vallankin nykyisen nälänhädän ja työttömyyden aikana omiaan yhä enemmän lisäämään työväenluokan kärsimyksiä.

Puhdas sosialidemokraattinen hallitus, kun sillä ei eduskunnassa ole tukenaan sosialistista enemmistöä, tulisi vallankin tällä hetkellä, jolloin maan asiat on saatettu perinpohjaiseen rappiotilaan, ennenpitkää osoittautumaan maamme sosialidemokratialle vahingolliseksi.

Sosialidemoraattien osanotto kokoomushallitukseen edistysmielisten aineiden kanssa, mikäli sellaisia on olemassa, voidaan pakoittavien olosuhteiden vallitessa hyväksyä sillä ehdolla, että hallituksessa on sosialidemokraattinen enemmistö ja että sen ohjelma on työväenluokan nykyisiä lähimpiä vaatimuksia vastaava.“

(Tämän asiakirjan allekirjoittajina olivat ainakin seuraavat: Eetu Salin, Seth Heikkilä, Anton Huotari, Evert Huttunen, P. Leppänen, J. Rainio, H. Välisalmi, Hanna Kohonen, Jussi Raitio, Alex. Halonen, Aug. Lindell ja P. Lönngren. Kuuden allekirjoittajan nimeä ei pöytäkirjan laatija muista.)

K. H. Wiik laajassa puheessaan asiallisesti osoitti diktatuurin tielle astumisen vaarat. Sillä tiellä on paljon menettävänä, mutta voitto on aivan epävarmaa. Monet luulevat olevansa jyrkkiä, kun suosittelevat jyrkältä näyttäviä menettelytapoja, mutta se ei suinkaan osoita sosialistista tietoisuutta. Suomen köyhälistöllä ei ole kumouksellista tehtävää varten kaikkia tarpeellisia ominaisuuksia. Se ei ole riveistään erottanut siinä olevia ala-arvoisia aineksia; nämä tulisivat vallankumousliikkeessä helposti määräämään sen ilmaisumuodot ja siten riistämään köyhälistöltä sen siiveellisen etevämyyden vastustajiin verraten, jota ilman se ei voi voittaa eikä oikein käyttää voittoansa. Suurlakko mielettömäne hirvittävine murhineen oli tässä suhteessa varoittavana esimerkkinä. Muutenkin työväenluokaltamme puuttui se etujen ja pyrkimysten yhtenäisyys, joka olisi yksimielisen, voittoisan taistelun takeena. Tässäkin suhteessa oli suurlakko ollut opettava. Paremmassa asemassa olevilla ammattityöläisillä ja porvaristolla oli yhteisenä harrastuksena

yhteiskunnallisen rauhan, järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen. Sitä he eivät uhranneet ilman painavia, syvästi tunnettuja syitä. Proletaarinen vallankumous tulisi näin ollen helposti nojautumaan työväenluokan alimpiin kerroksiin, ehkä osaksi työväen ulko- ja alapuolella oleviin aineksiin.

Hetken polttavin kysymys on elintarvekysymys. Sitä ei vallankumous veisi tuumankaan vertaa ratkaisua kohti. Sitä vastoin tulisivat ne joukot, jotka sokeasti uskoivat noihin keinottelijoiden kätkemiin suuriin varastoihin, kääntämään raivonsa uusia vallanpitäjiä vastaan, kun nämäkin osoittautuisivat kykenemättömiksi bankkimaan heille ruokaa. Tähän voisi lisäksi tulla taistelu kaupunkien ja maaseudun välillä. Suuremmat tilanomistajat olivat nimittäin varanneet viljaa alustalaisilleen, eivätkä nämä antaisi ilman vastarintaa kaupunkilaisten viedä sitä.

Tuotantoa olisi siis ennen kaikkea ylläpidettävä ja kehitettävä. Mutta tämä juuri olisi kaikkein vaikeimpia probleemeja. Epäilemättä on suuri osa työväestöä siinä uskossa, että nyt jo löytyy suunnattomia rikkauksia ja että köyhälistön vallankumouksella alkaa levon ja nautinnon aika työtätekeväälle luokalle. Silloin tulisi todella olemaan ratkaistavana kysymys „työväen saattamisesta työhön“, johon Kautsky — vaikkei mitenkään vakuuttavasti — on koettanut vastata kirjassaan „Yhteiskunnallinen vallankumous“, mutta jota vallankumoukselliset vallanpitäjät eivät ole mitenkään voineet ratkaista Venäjällä, missä maaliskuun vallankumouksen jälkeen työn tehokkuus on vähentynyt pieneksi murto-osaksi entisestään.

Ei pidä tätä vastaan väittää ettei nyt olekaan kysymystä yhteiskunnallisesta, vaan valtiollisesta vallankumouksesta. Köyhälistön toimeenpanema kumous saa välttämättä osaksi yhteiskunnallisen sisällyksen. Tämä tapahtuu jo senkin tähden, että köyhälistön täytyy omaa etuaan silmällä pitäen pitää käynnissä semmoisia teollisuuslaitoksia, joiden omistajat ovat lakkauttaneet tehtäntensä toiminnan. Tässä olisi yhtenä esteenä myös teknillisten johtajain puute, varsinkin meidän maassamme, missä useimmat insinöörit ja muut teknillistä sivistystä omaavat henkilöt tuntevat vielä kuuluvansa

enemmän yhteen ylä- kuin alaluokan kanssa. Ja nykyään olisi vielä otettava huomioon raaka-aineiden ulkomailta saannin suuret vaikeudet.

Tuotannon loppumisesta olisi seurauksena valtion raha-asiain joutuminen rappiotilaan. Ennen pitkää olisi vallankumoushallitus pakotettu — tässäkin suhteessa seuraten bolshevikkien esimerkkiä — kansansa ja eritoten sen työväen vahingoksi painattamaan seteleitä ilman vastaavaa valuuttaa. Mutta seteleillä eläminen olisi täällä yhtä vaikeata kuin Venäjällä.

„Virkamiesten sabotashi“ oli yksi niistä vaikeuksista, joita vastaan bolshevikkien täytyi taistella. Sanotaan, että se on jo voitettu, mutta siitä ei mitenkään seuraa, että niin tulisi käymään Suomessakin. Sillä meidän maassamme on monisatavuotinen laillinen kehitys ja kaksikymmentävuotinen perustuslakitaistelu juurruttanut laillisuuskäsitteen verrattomasti syvemmälle kuin Venäjällä, missä tuota käsitettä tuskin on olemassa ja missä mikä pylväälle liimattu lappu tahansa on kuin laki. Meillä tulisi virkamiesten vastarinta olemaan paljoa sitkeämpää, ja koko porvaristo tulisi sitä kannattamaan, yhtä hyvin kuin silloin kun se kohdistui tsaarin laittomia ukaaseja vastaan.

Vihdoin, jos luotettiin venäläisiin pistimiin vallankumouksen toimeenpanemisessa, niin rakennettiin vierivälle hiekalle. Suomessa olevat venäläiset olivat kyllästyneet sotaan; huolimatta väitteistä, että heillä muka oli täällä hyvä olla ja että tahtoivat jäädä tänne niin kauaksi kuin mahdollista, oli kuitenkin tosiseikka, että he toivoivat pääsevänsä kotiin. Toista on pitää juhlapuheita kansainvälisestä solidarisuudesta, toista on tapella ja kärsiä, ja niin pian kuin venäläiset kohtaisivat vakavaa vastarintaa, lannistuisivat heidän veljeystunteensa hyvin nopeasti. Muuten on yhä edelleen voimassa se vanha lause, ettei voi istua pistimien päällä, kaikkein vähimmän ulkomaisten pistimien päällä. Valtiollinen tai yhteiskunnallinen murros voi perustua vain omassa maassa kypsyneisiin edellytyksiin.

Mutta ennenkaikkea: vallankumous onnistuu vain, jos se on oikeutettu, tai päin vastoin. Ja oikeutettu — historiallisesti, siveellisesti, poliittisesti oikeutettu — se on ainoastaan

silloin kun se on välttämättömyys. Semmoista välttämättömyyttä ei nyt ole. Turhaa on puhella uhkaavasta taantumuksesta, joka ainoastaan kumouksella oli torjuttava. Sillä jos sosialidemokratia pysyisi elävänä voimana, voisi se kyllä edelleenkin pitää taantumuksen aisoissa. Jos sitä vastoin syöstiin puolue perikatoon, niin ei olisi mitään suojaa vastustajain kosta vastaan. —

V. Vankkoja yhtyi täydellisesti Viikin valaisevaan esitykseen. Niin puhuu oikein ymmärretyn vallankumouksellisuuden kannalla oleva henkilö. Saattoi yhtyä siihen sitäkin paremmin, kun jo syksyllä oli vastustanut punakaartien muodostamista.

Anton Huotari myöskin yhtyi Viikin esittämiin mielipiteisiin. Tietoiset sosialidemokraatit eivät voi lähteä sille anarkian ja antiparlamenttarismin polulle, johon nyt tahdotaan puoluetta viedä. Puoluekokouksen on asetettava sille este. Leimasi Haapalaisen puheet Etelä-Suomen valloittamisesta muutamilla komppanioilla utopistisiksi. Yhteiskunnallisen kumouksen toimeenpano ei käy niin leikitellen kuin Haapalainen näkyy luulevan. Seth Heikkilän lukemien ponsien allekirjoittajana suositteli niiden hyväksymistä.

O. Elfving lausui, ettei hän tiedä, mitä „tietoiset sosialidemokraatit“ tällaisessa tilassa tekevät, mutta asema on nyt sellainen, että jotain tulisi tehdä. Ei eduskunta yksinään auta, joten muitakin keinoja olisi keksittävä ja käytettävä.

Eetu Salin sanoi olleensa mukana siitä asti kuin sosialismia tässä maassa on saarnattu, vieläpä sen ensimmäisten julistajain joukossa, ja aina olleensa valmiina lähtöön kuin sotaratsu taistelumarssin kuulussa. Mutta siihen taisteluun, jota nyt yrittävät puhaltaa vasta puolueeseen tulleet ja sen aatteista tietämättömät joukot, ei hän tahdo lähteä. Hän luottaa enemmän puolueen vanhoihin, koeteltuihin menettelytapoihin. Heikkilän esityksessä, jonka hänkin on allekirjoittanut, on myöskin laaja perustelu, meidän oikeistolaisiksi leimattujen yhteisen kokouksen laatima. (Sirola huusi tähän väliin, että sieltä se sittenkin tuli esiin se oikeistolaisten yhteispuuha, jota on haisteltu) Puhuja selosti sitten lähemmin kahta puolueessa vallitsevaa suuntaa, jotka tekevät tois-

tensa työn tehottomaksi ja vain haittaavat toisiaan. Ellei kokous hyväksy Heikkilän esitystä, olisi parempi, että kummankin suunnan annettaisiin vapaasti toimia omien periaatteidensa mukaan. Silloin ei kumpikaan tulisi vastuuseen toistensa erehdyksistä. Sanoi olevansa reippaan toiminnan kannattaja, mutta sellaisessa politiikassa, jossa pää lyödään seinään, ei hän ole mukana. Ei pelkää tarvittaessa käydä radikaaliporvarien kanssa neuvotteluihin vaikkapa sekaballituksen muodostamisesta.

O. V. Kuusinen puhui vielä yhteisymmärryksen tarpeellisuudesta, ja että on koetettava löytää mahdollisimman suuri yksimielisyys.

O. Tuomi piti selvän luokkapolitiikan harjoittamisen parhaana. On aina ollut jyrkän luokkataistelun mies.

E. Gylling yhtyi Viikin esityksen pääkohtiin ja epäili vallankaappauksellisilla keinoilla voitavan saavuttaa pysyväistä tulosta.

K. M. Evä ei uskonut kaartin voimaan ja niiden voivan taata vallan pysymistä, mutta toivoi jollain tavalla voitavan rajoittaa porvariston valtaa enemmän kuin nykyisillä eduskunnallisilla keinoilla on mahdollista.

A. Wesley ei sanonut voivansa sulattaa kaikkia kaarti-laisten vaatimuksia, mutta johonkin yhteisymmärrykseen olisi pyrittävä. Oli itse käynyt tutustumassa tšekäläiseen kaartiin Kaivopuiston ravintolassa, jota se pitää hallussaan.

Pitkän keskustelun kuluessa annettiin lukuisa joukko lausuntoja, jotka kaikki pyörivät diktatuurikysymyksen ympärillä. Kun valmiita päätösehdotuksia oli vain Heikkilän esittämä, kävivät lausunnot joko sen puolesta tai sitä vastaan. Välittävää kantaa edustivat vain harvemmat.

Lähetekeskustelun päättyessä marrask. 26 p:nä vaati menettelytapavaliokunnan jäsen Eetu Salin, että kokouksen oli toimitettava koeäänestys, kummallako suunnalla on enemmän kannatusta, diktatuurijatuksella vaiko sen vastustajilla, jotta valiokunta tietää laatia mietintönsä siihen katsoen. Tällöin oli Heikkilän esittämien ponsien puolella 59 ääntä ja diktatuurin kannalla 43 ääntä.

Menettelytapavaliokunta, jonne kysymys tämän keskustelun jälkeen lykättiin, laati siitä mietinnön, joka esitettiin marraskuun 27 päivän istunnossa ja kuului se seuraavasti: "

Menettelytapavaliokunnan ehdotus puolueen menettelytavasta.

„1) Puoluekokous on sitä mieltä, että on annettava oikea arvonsa niille osittaisillekin eduskunnallisille tuloksille, joihin johti äskettäin käyty valtava suurlakkotaistelu, johon Suomen työväenluokan pakotti ryhtymään kauan kärsitty nälkä ja äärimmäisestä nylkemisestä johtunut hätä sekä porvariston uhkaava aseistautumis- ja kaappaushanke. Mutta samalla kokous selittää, että lakkotaistelussa saavutetut tulokset ovat riittämättömät, ja velvoittaa puoluejärjestöt, edustajat ja kaikki jäsenet jatkamaan voimakasta taistelua leivän ja kansanvallan puolesta, kiinnipitäen lähinnä siitä, mitä ohjelmassa „Me vaadimme“ on esitetty. Ennen kaikkea on kiinnipidettävä heinäkuun 18 p:nä päätetystä kansanvallan perustuslaista, jonka kumoushankkeet on leimattava porvariston häpeälliseksi kaappausyritykseksi Suomen kansan perusoikeuksia vastaan.

2) Sosialidemokratia pyrkii toteuttamaan suuret historialliset tehtävänsä kaikilla kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla. Se vaatii työväellekin oikeuden, kun muu ei auta, myös ase kädessä puolustaa itseään aseistettuja vihollisia vastaan. Mutta silloinkin, kun työväki on pakotettu esiintymään ase kädessä, on pidettävä kiinni siitä, että väkivaltaa ei käytetä muuta kuin väkivaltaa vastaan eikä missään tapauksessa enempää kuin mitä on tarpeen työväkeä vastaan esiintyvän väkivallan murskaamiseksi. Tästä yleisestä säännöstä poikkeavaa väkivaltaista toimintaa ei puoluekokous hyväksy. Murhat, ryöstöt ja kaikenlaiset muut senlaatuiset ilki-työt sosialidemokratia tuomitsee.

Katalana herjana on torjuttava porvarien valheet, että suurlakon aikana tai senjälkeen sattuneista raaoista anarkistisista teoista lankeaisi vastuunalaisuus sosialidemokraattiselle puolueelle tai puolueen järjestöille taikka työväen vallankumoukselliselle keskusneuvostolle, sillä nämä ovat juuri koettaneet ehkäistä sellaisia tekoja. Jollei porvaristo tahdo tunnustaa eroa toisaalta köyhälistön oikeustajunnan hyväksymän vallankumouksellisen ja ryöstötoiminnan ja toisaalta anarkististen tekojen välillä, vaan yrittää järjestötoiminnan päätösten toimeenpanijoita tuomita ja saattaa kostonsa uhreiksi,

niin tletäköön porvaristo, että Suomen järjestynyt työväki tulee jyrkästi taistelemaan kaikkea sellaista kosta vastaan. Kantakoon porvaristo itse edesvastuun anarkiastaan, sekä tähänastisesta että kaikesta tulevasta, koska se on jarrutuksellaan anarkistista henkeä lietsonut, kuulematta sosialidemokratian varoituksia.

3) Puolueen keskuudessa työväenluokan itsepuolustusta varten muodostetut tilapäiset järjestyskaartit on kehitettävä työväen vakiintuneitten menettelytapojen mukaisiksi, työväenjärjestöjen valvonnan alla toimiviksi luotettaviksi järjestöiksi, niin että ne tukevat voimakkaasti puolueen ja työväenluokan oikeuksia, eivätkä rivejämme hajoita tai vahingoita. Järjestyskaartin aseita ei ole porvaristolle luovutettava.

4) Koska näinä vallankumouksellisina aikoina saattaa esiintyä tilanteita, jolloin alussa mainittujen työväenluokan lähimpäin perusvaatimusten läpiajaminen voi vaatia tilapäisesti joko hallitus- ja valtiiovallan ottamista kokonaan sosialidemokratian käsiin taikka sosialidemokraattien osanottoa sellaiseen kokoomushallitukseen, jossa porvarilliset jäsenet ovat vähemmistönä, niin harkitkoon kulloinkin sos.-dem. eduskuntaryhmä ja puolueen neuvosto, onko jommastakummasta menettelystä odotettavissa sosialidemokraattiselle luokkataistelulle varmasti enemmän hyötyä kuin vahinkoa ja vaaraa ja jos tulevat yhdenmukaiseen päätökseen toisen tai toisen menettelytavan edullisuudesta ja ehdoista, olkoon se toistaiseksi sallittu.

5) Nykyään suuresti kärjistyneessä luokkataisteluvaiheessa on jokaisen sosialidemokraattisen työväenliikkeen riveissä olevan toverin entistä tarkemmin varottava, ettei minkäänlaisella esiintymisellään anna aihetta hajaannukselle omissa riveissä, eikä porvaristolle sen taistelussa työväkeä vastaan vähintäkään oikeutettua iloitemisen tai moitteen aihetta. Puolueen neuvostolle antaa puoluekokous laajennetut valtuudet tänä aikana väliaikaisesti erottaa puolueesta ne, jotka puoluetta vahingoittavat.“

Valiokunnan mietintöä seurasi neljä

vastalauseita,

jotka kuuluivat:

I. „Menettelytapavaliokunnan enemmistön mielipiteeseen ja mietintöön yhdyimme muissa kohdin, paitsi 4:n kohdan, jonka ehdotamme näin kuuluvaksi:

Koska näinä vallankumouksellisina aikoina saattaa esiintyä tilanteita, jolloin alussa mainittujen työväenluokan lähimpäin perusvaatimusten läpiajaminen voi vaatia tilapäisesti hallitus- ja valtiovallan ottamista kokonaan sosialidemokratian käsiin, niin harkitkoot kulloinkin sos.-dem. eduskuntaryhmä ja puolueenuevosto, onko sosialidemokraattiselle luokkataistelulle tästä varmasti enemmän hyötyä kuin vahinkoa ja vaaraa, ja jos tulevat yksimieliseen päätökseen, olkoon se toistaiseksi sallittu.

A. Aaltonen. E. Toivonen.“

II. „Puoluekokouksen päätöslauselmaksi menettelytapakysymyksessä esitän evästyskeskustelussa lausuttujen periaatteiden mukaan seuraavaa:

Puoluekokous lausuu:

1) Sosialidemokratian päämäärän saavuttamiseen on edelleen pyrittävä valtiollisen, ammatillisen ja kulutusosuustoiminnallisen järjestäytymisen sekä parlamentaarisen ja kunnallisen toiminnan kautta ja julistaa kokous hylkäävänsä anarkistiset ja anarkososialistiset menettelytavat, muistuttaen puoluelehtien ja suullisen valistustyön harjoittajien velvollisuutta teroittaa joukoille tästä johtuvia menettelytapoja.

2) Puolueen keskuudessa työväenluokan itsepuolustusta varten muodostetut tilapäiset järjestökaartit on kehitettävä työväen vakiintuneitten menettelytapojen mukaisiksi, puolueen valvonnan alla ja vastuulla toimiviksi luotettaviksi järjestöiksi, niin että ne tukevat puolueen ja työväenluokan toimintaa ja pyrkimyksiä eivätkä niitä hajoita ja vahingoita.

3) Niille henkilöille, jotka suurlakkoliikettä edistäessään ovat järjestöpäätöksiä täytäntöönpannessaan joutuneet rikkomaan lakia, on vaadittava anteeksiantoa.

4) Kokoukselle esitetyt hallituskysymyksestä lausuu kokous:

Köyhälistön diktatuuri, jolla puolueen keskuudessa nykyään on kannatusta, ei taloudellisesti kehittymättömässä maassamme ole riittäviä edellytyksiä, ja olisi se vallankin nykyi-

sen nälänhädän ja työttömyyden aikana omiaan yhä enemmän lisäämään työväenluokan kärsimyksiä.

Puhdas sosialidemokraattinen hallitus, kun sillä ei eduskunnassa ole tukenaan sosialistista enemmistöä, tulisi vallankin tällä hetkellä, jolloin maan asiat on saatettu perinpohjaiseen rappiotilaan, ennen pitkää osoittautumaan maamme sosialidemokratialle vahingolliseksi.

Sosialidemokraattien osanotto kokoomushallitukseen edistysmielisten porvarillisten aineiden kanssa, mikäli sellaisia on olemassa, voidaan pakoittavien olosuhteiden vallitessa hyväksyä sillä ehdolla, että hallituksessa on sosialidemokraattinen enemmistö ja että sen ohjelma on työväenluokan nykyisiä vähimpiä vaatimuksia vastaava.

Eetu Salin.“

III. „Koska en voi yhtyä valiokunnan enemmistön esitykseen siinä kohden, mikä koskee sos.-dem. eduskuntaryhmän puolelta tällä kertaa eduskunnassa esitettyä ehdotusta hallituksen kokoonpanosta, niin pyydän eriävänä käsityksenäni esittää:

että tällä kertaa ei ole sosialistista hallitusta muodostettava.

Isak-Penttala.“

IV. „Esitän puoluekokouksen hyväksyttäväksi:

Puoluekokous, asettuen tinkimättömän luokkataistelun kannalle ja seisoen lujana Zimmerwaldin internatsionaleen yhtyneiden eri maiden sosialidemokraattien rinnalla, päättää, että Suomen sosialidemokraattisen puolueen tulee olla selvästi erossa kaikista kompromisseista porvaripuolueiden kanssa. Sensijaan on puolueen niin eduskunnassa kuin sen ulkopuolellakin tapahtuvassa toiminnassa esiinnyttävä täysin itsenäisenä. Nykyisen tilanteen vallitessa on käytävä päättäväisesti vallankumoustielle, hallitus- ja valtiiovallan valtaamiseksi työväenluokan käsiin kaikilla kansan oikeudentuntoa vastaavilla keinoilla Forssan puoluekokouksessa tehdyn puolueohjelman mukaan.

Onni Tuomi.“

Loppukeskustelu oli myöskin verrattain laaja, vaikka puhevuorot olivatkin lyhempiä. Keskustelussa kannatettiin

sekä mietintöä että kaikkia vastalauseita. Suurinta kannatusta saivat mietintö ja toinen (Salinin) vastalause. Viimeksimainitun kannattajien puolelta selitettiin, että mietinnön ehdotus on mahdoton, koska siihen on sovitettu kaksi aivan vastakkaista katsantokantaa. O. V. Kuusinen valiokunnan puolesta puolusti mietintöä. Se on yhteensovittelun tulos, ja kummankaan puolen ei pitäisi olla tyytymätön, kun kumpaakaan keinoa ei ole tuomittu kelvottomaksi. Salinin vastalauseen kannattajain ei pitäisi pelätä mietintöä, koska sen mukaan voi vallanotto tapahtua vain puolueenvoston ja eduskuntaryhmän yhtäpitävällä päätöksellä, ja eduskuntaryhmän nyt on sellainen laitos, ettei siellä mene läpi diktatuuriehdotus. A. Halonen ehdotti sovinnon saavuttamiseksi, että valiokunnan mietintö hyväksyttäisiin sillä muutoksella, että sen ensimmäiseksi kappaleeksi otettaisiin Salinin vastalauseen ensimmäinen kappale. Tätäkin ehdotusta kannatettiin.

Äänestyksessä panttiin ensin vastatusten valiokunnan mietintö ja Halosen ehdotus. Halosen ehdotus tuli hylätyksi 53 äänellä 31 vastaan. Tämän jälkeen ryhdyttiin hakemaan valiokunnan ehdotukselle vastaehdotusta. Ensimmäiset joutuivat äänestettäväksi Salinin ja Tuomen ehdotukset. Siinä sai Tuomen vastalause 59 ja Salinin vastalause 44 ääntä. Edelleen joutuivat vastakkain Tuomen sekä Aaltosen ja Toivosen (3:s) vastalause. Siinä voitti viimeksimainittu 67 äänellä 28 vastaan. Viimeinen äänestys oli mietinnön sekä Aaltosen ja Toivosen vastalauseen välillä, jolloin mietintö voitti 70 äänellä 43 vastaan. Mietintö oli siis tullut puoluekokouksen päätökseksi.

Päätöstä vastaan ilmoittivat Eetu Salin, Seth Heikkilä, Anton Huotari, Paavo Leppänen, J. Rainio y. m. seuraavan (Heikkilän laatiman)

vastalauseen:

Olimme odottaneet, että puoluekokous, joka nykyisissä oloissa joutuisi määräämään puolueen menettelytavat, olisi pitänyt erikoisena velvollisuutenaan painostaa puolueen tähänastisten koeteltujen menettelytapojen tärkeyttä ja huomauttanut, mitä vaaroja niistä poikkeaminen saattaa aiheuttaa.

Tämä olisi ollut sitä tärkeämpää, kun puolueen keskuudessa ilmeisesti on olemassa voimakasta pyrkimystä turvautua välittömiin keinoihin muka nopeampien tulosten saavuttamiseksi.

Sen sijaan, että puoluekokouksen enemmistö olisi näin menetellyt, hyväksyi se ponsilauselman, jossa kiirehditään antamaan hyväksyminen puoluejohdon viimeaikaiselle toiminnalle siitä huolimatta, että sen tulosten ei luulisi kehoittavan puoluetta jatkamaan samalla tiellä. Ja samalla jätetään puolueelle mahdollisuus jatkuvasti toimia tähän aikaisemmasta menettelytavasta poikkeavaan suuntaan sen sijaan, että olisi päättävästi astuttu selvälle ja oikealle kannalle. Tämöisten ohjeitten antamiseen emme voi olla myötävaikuttamassa.

Puoluekokouksen enemmistön hyväksymän ponsilauselman viaksi on pääasiallisesti luettava se, että se jättää puolueen edelleen siihen ristiriitaisten menettelytapojen umpikujaan, jossa se viime kuukausina on ollut. Puolueemme keskuudessa on ilmennyt kaksi aivan vastakkaista suuntaa, joiden menettelytavat taistelivat toisiansa vastaan: toinen, joka on vähintään anarko-sosialistinen, ellei puhtaasti anarkistinen, on pitänyt tärkeimpänä taistelukeinona köyhälistön diktatuurin aikaansaamista, välittämättä siitä, että sen kautta saadaan vaaraan työväen jo saavuttamat ja vakiintuneilla menettelytavoilla saavutettavissa olevat edut. Tätä puolestamme pidämme puolueettamme vahingoittavana. Sen rinnalla on edelleenkin ollut vaikuttamassa toinenkin suunta, joka, nojautuen aikaisemmin puolueemme keskuudessa yksimielisesti tunnustettuihin menettelytapoihin, ei ole antanut kuohumistilassa olevien valtiollisten olojen yhtä vähän kuin vaihtelevien venäläisten konjunktuurien johtaa itseään pois näiden viittomalta tieltä. Kumpikin suunta on halunnut työskennellä työväenluokan hyväksi niillä aseilla, joita se pitää edullisimpina, mutta pakotettuina yhdessä työskentelemään, ovat ne ainoastaan häirinneet toisiaan saamatta kumpikaan tilaisuutta käytännössä osoittaa, kummasta niistä on työväenluokalle suurempaa hyötyä. Kun ei kumpikaan näistä suunnista, puoluekokouksessa käydyistä keskusteluista päättäen, voi toistaiseksi luopua omaksumistaan menettelytavoista, on nähtävästi välttämätöntä antaa niille kummallekin

tilaisuus ja vapaus käytännössä näitä menettelytapojaan toteuttaa. Jatkuvasta eri menettelytapojen yhteenkytkemisestä tällaisissa oloissa on vain seurauksena, että sosialidemokraattinen puolue kuluttaa voimiaan keskinäisissä taisteluissa sillä aikaa kun sen täytyisi voida kohdistaa kaikki voimansa porvariston vastarinnan murtamiseen ja työväenluokkaa hyödyttävien käytännöllisten tulosten saavuttamiseen.

Kun ei siis kumpikaan suunta halua olla vastuussa toistensa menettelytavoista ja kun mitään kumpaakaan suuntaa yhteensovittavaa menettelytapaa ei voida aikaansaada — puoluekokouksen enemmistön tähän tähtäävä yritys, joka jättää kaiken epäselväksi, ei ainakaan meitä tyydytä — näyttää mielestämme parhaalta puolueen sisällä ryhmittyä erilaisten menettelytapojen ympärille. Tästä syystä puolueemme tähänastisille menettelytavoille uskollisina pysyen panemme vastalauseemme puoluekokouksen enemmistön päätöstä vastaan ja pidämme tulevan toimintamme lähimpänä ohjeena alempana olevaa päätöslauselmaa, jonka olemme puoluekokouksessa äänestyksen alaiseksi saattaneet. Enemmistön uhkaaman puolueesta erottamisen uhallakin pidätämme vapauden näin menetellä ja olemme vakuutetut sen kautta hyödyttävämmä työväenluokan asiaa parhaalla mahdollisella tavalla. Ehdottamamme päätöslauselma kuuluu: - (Seuraa Salinin vastalauseen pöytäkirja).

Evert Huttunen jätti päätöstä vastaan näin kuuluvan vastalauseen:

„Olin allekirjoittanut useiden toisten keralla sen ehdotuksen päätöslauselmaksi, minkä kokouksen menettelytapakysymyksessä esitti toveri Seth Heikkilä. Kun ehdotus ei kuitenkaan joutunut valiokunnan asiallisen käsittelyn pohjaksi, esitti tov. E. Salin valiokunnan mietintöön vastalauseensa, mikä pääasiallisesti oli samansisältöinen Heikkilän ehdotuksen kanssa. Ilmoitan täten yhtyväni tov. E. Salinin y.m. vastalauseeseen. Teen sen useista syistä, mutta ennenkaikkea sen periaatteellisen suunnan johdosta, joka on valiokunnan mietinnön tultua kokouksen päätökseksi, saanut tunnustuksensa. Vastalauseessa oli ehdotettu sen ensimmäisessä kohdassa mainittavaksi, että puolue pyrkii yhdenmukaisesti aikaisempien puoluekokouksien sos.-dem. päämäärän saavutta-

miseen valtiollisen, ammatillisen ja kulutusosuustoiminnallisen järjestäytymisen sekä parlamenttaarisen ja kunnallisen toiminnan kautta. Mutta tätä periaatetta ei kokous tahtonut riittävän selvästi tunnustaa, vaan jätti sen hämäräksi. Vieläpä on merkille pantava, että se suosiessaan kumouksellisia ja parlamenttarismia vierovia menettelytapoja, hylkäsi äänestyskäsillä tov. Halosen ehdotuksen valiokunnan mietinnön korjauksesta ja selventämisestä siten, että siinä parlamenttaarisen toiminnan merkitystä olisi tehokkaammin painostettava. Tässä kokouksen päätöksessä näen parlamenttaarista toimintaa väheksyvän katsantokannan voiton, josta on käsitykseni mukaan oleva vahinkoa työväenliikkeelle maassa.

Edelleen en saata hyväksyä sitä valiokunnan mietinnön kautta kokouksen päätökseksi tullutta kohtaa, minkä mukaan kysymystä köyhälistön diktatuurihallituksen muodostamisesta ei ole selvästi ratkaistu puoleen tai toiseen, vaan on se jäänyt yhtä epäselväksi, millaisena se joutui kokouksen käsiteltäväksikin. Eduskuntaryhmä oli toivonut puoluekokouksen koollekutsumista ratkaisemaan mainittua asiaa, mutta nyt jätettiin puoluekokouspäätöksellä asia ryhmän ja puolueenvoston ratkaisun varaan. En saata hyväksyä puoluekokouksen sitä päätöstä, että mainituille orgaaneille edes valittavaksi jäisi diktatuurin tai eduskunnallisen hallituksen välillä, koska mielestäni maassamme ei vielä ole olemassa niitä edellytyksiä, jotka olisivat takeena köyhälistön diktatuurihallituksen menestymiselle. Pitäisin sellaisen muodostamista suurena onnettomuutena maamme työväenluokalle ja sen vuoksi en olisi tahtonut ryhmälle jätettäväksi mitään valinnan varaa noin tärkeässä periaatteellisessa asiassa, varsinkaan kun puoluekokous ei ole itsekään katsonut voivansa tehdä siitä mitään sitovaa päätöstä ja kun kysymystä ei ole ennen kokousta valmistettu sellaisella huolella kuin se olisi antanut aiheita laajakantoisuuteensa nähden.

Niinikään olen pakoitettu merkitsemään eriävän mielipiteeni valiokunnan mietinnön 5 kappaleen suhteen, jossa myönnetään puolueenvostolle oikeus erottaa puolueesta ne, jotka puoluetta vahingoittavat. Kun mainitussa kappaleessa ei lähemmin osoiteta, minkälaisissa tapauksissa eroittaminen saattaa tulla kysymykseen, niin näen siinä sellaisen vaaran

mahdollisuuden, että mainittua kohtaa tultaisiin käyttämään ehkä niitäkin vastaan, jotka kannattavat mietintöön liitetyn toveri Salipin vastalauseen ajatuksia ja julkisuudessa sekä järjestöissä että puoluelehdissä esille toisivat sitä käsitystä selvittäviä ja tukevia mielipiteitä. Entisten puoluekokouspäätösten perusteella on kylläkin puolueen jäsenillä oikeus puolustaa mielipiteitään julkisuudessa, jopa arvostella puoluekokouksen päätöksiä, mutta nyt hyväksytyn päätöslauselman kautta sellainen arvosteluvapaus on saatettu jollei suorastaan vaaraan, niin kuitenkin epäilyksen alaiseksi, varsinkin, koska siinä ei selvästi tunnusteta oikeutta sosialidemokraattiseen sanan- ja toiminnan vapauteen, jonka rajoissa allekirjoittamani vastalauseen periaatteet liikkuvat."

Selostus suurlakosta.

"Vallankumouksellisen keskusneuvoston" sihteeri selosti hänelle kerääntyneiden asiakirjain nojalla marraskuun 14 ja 19 päivän välisellä ajalla maassa vallinnutta suurlakkoa ja sen tapahtumia. Päätettiin asiakirjat jättää arkistoon säilytettäväksi. Sopivan ajan tullen voidaan siitä tehdä puolueen selostus.

Järjestyslaitokysymys.

Kun järjestyslaitosta koskeva kysymys on monella paikkakunnalla muodostunut hyvin kireäksi, ehdotti järjestävä valiokunta, että menettelytapavaliokunta saisi tehtäväkseen esittää siitä kokoukselle ehdotuksensa. Tämä esitys hyväksyttiin. Menettelytapavaliokunta teki siitä kokoukselle marrask. 27 päivän istunnossa seuraavan lausuntoehdotuksen:

Niillä paikkakunnilla, missä järjestynyt työväki katsoo olevan välttämätöntä vaatia poliisi- tai miliisilaitoksen pitämistä valvontansa alaisena voidaan valtaan otettu järjestyslaitos, mikäli mahdollista, pitää edelleen työväen käsissä, kunnes saadaan viranomaisien kanssa aikaan sopimus järjestyslaitoksen väliaikaisesta hoidosta työväen valitseman järjestystoimikunnan johdon ja valvonnan alaisena, niin kauan kunnes eduskunta lainsäädännöllä nämä asiat järjestää.

Missä kelyttomat kuvernöörit tai muut toimeensa sopi-

mattomat virkamiehet on ajettu toimistaan pois, vaatikoon paikkakunnan järjestynyt työväki pontevasti, ettei samoja saa enää virkoihinsa palauttaa, ja koettakoon saada tämän vaatimuksensa hyväksytyksi. Työväenjärjestöjen tässä suhteessa lausumat vaatimukset esitettäköön puoluetoimikunnalle, joka esittää ne hallitukselle. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tukekoon eduskunnassa näitä työväen vaatimuksia sekä vaatikoon myös toimessa vielä olevain kelvottomain virkamiesten erottamista ynnä kaikkien virkaloitosten pikaista kansanvaltaistuttamista.

Ehdotus hyväksyttiin sellaisenaan keskustelutta.

Uudet kunnallislait ja kunnallisvaalit.

Järjestävän valiokunnan ehdotuksesta hyväksyttiin uusia kunnallislakeja ja tulevia kunnallisvaaleja koskevassa asiassa näin kuuluva lausunto:

Sen johdosta, että uusien kunnallislakien voimaan saattaminen porvarien jarrutuksen takia siirtyi niin myöhäiseksi, ettei tänä vuonna toimitettavia kunnallisvaaleja ehditä määräajassa suorittaa, koska vaaliluetteloiden laatimiseen ei ole riittävästi aikaa ja kun tämän vuoksi voi syntyä sekaannusta, varsinkin koska porvarit saattavat vielä ryhtyä suorittamaan kunnallisvaaleja vanhan lain pohjalla, päättää kokous,

että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on ryhdyttävä kiireellisiin toimiin, että uusien kunnallislakien pohjalla tapahtuvat kunnallisvaalit saadaan mahdollisimman pian suoritetuiksi; ja

että vanhojen kunnallislakien perusteella ei missään tapauksessa ole enää vaaleja sallittava.

Tervehdys kansainväliselle sosialistiselle komissionille.

Puoluekokous päätti puoluetoimikunnan ehdotuksesta lähettää kansainväliselle sosialistiselle komissionille seuraavan tervehdyksen:

Suomen sosialidemokraattinen puolue kokoontuneena ylimääräiseen edustajakokoukseen vallankumouksellisen suurlakon jälkeen, jonka lakon synnytti porvarien työväelle tur-

miollinen elintarvepolitiikka, taantumus ja vallankaappauspyrkimykset, lähettää toverilliset tervehdyksensä Kansainväliselle Sosialistiselle Komissionille ja sen kautta kaikille Zimmerwaldin internatsionaliin yhtyneille työväen luokkataistelupuolueille, toivoen hedelmällisiä tuloksia työväen kansainvälisestä taistelusta kansojen rauhan ja itsemääräämisoikeuden sekä kansanvallan ja sosialismin puolesta. Eläköön köyhälistön kansainvälinen vapaustaistelu!

Aug. Vatasen eläke.

Entinen puolueen puhuja Aug. Vatanen pyysi, että hänelle ennemmin myönnetty 100 markan kuukautinen apuraha kallistuneiden elantokustannusten vuoksi koroitettaisiin 150 markkaan kuussa. Pyyntö hyväksyttiin.

Vallankumoustapahtumain uhrit.

Järjestävälle valiokunnalle tehdystä esityksestä päätti puoluekokous, että puoluejärjestöjen eri paikkakunnilla on toimeenpantava rahankeräyksiä sellaisten henkilöiden avustamiseksi, jotka vallankumoustapahtumain vuoksi ovat joutuneet kärsimään.

Puoluetoimikunnan jäsenet.

Puoluetoimikunnan jäsenyydestä pyysivät eroa viime puoluekokouksessa siihen vakinaisiksi jäseniksi valitut Yrjö Sirola ja J. Pietikäinen sekä varajäseneksi valittu puoluetoimikunnan taloudenhoitaja K. Heinonen.

Keskustelun jälkeen päätettiin, että Sirolalle ja Pietikäiselle ei myönnetä eroa, mutta Heinoselle, hänen paljojen töittensä vuoksi, annetaan ero.

Puoluetoimikunnan varajäseneksi Heinosen tilalle valittiin *Evert Eloranta*.

Puoluesihteerin toimi.

Puoluesihteri Matti Turkia pyysi, että hänelle torveydelisistä syistä myönnettäisiin ero puoluesihteerin toimesta. Jo

kahdettatoista vuotta toimessa olleena on hän rasittunut ja viimeiset kuukaudet ovat olleet hänen terveydelleen varsin raskaat.

Keskustelussa muutamat eroa puolsivat, mutta suurin osa vastusti. Sen sijaan tehtiin ehdotus, että puoluesihteerin lisääntyneiden töiden vuoksi otettaisiin puolueelle toinen sihteeri, josta jo viime puoluekokouksessa oli tehty päätös. Samalla kosketeltiin kysymystä sosialistisen aikakauslehden perustamisesta. Ilmoitettiin suunnitellun sen julkaisemista seuraavan vuoden alusta ja että lehden toimittajaksi tulisi Yrjö Sirola.

Keskustelun päätyttyä äänestettiin, myönnetäänkö Turkialle ero ja 40 äänellä 13 vastaan päätettiin, ettei eroa myönnetä. Sen sijaan velvoitettiin puoluetoimikunta mahdollisimman pian toteuttamaan viime puoluekokouksen päätöksen toisen sihteerin asettamisesta hankkimalla siihen sopivan henkilön.

Kokouksen päättäminen.

Kokous loppui tiistaina marraskuun 27 p:nä k:lo $\frac{1}{2}$ 10 illalla. Lopettajaisiksi puhui puheenjohtaja K. Manner kokouksen suorittaman työn merkityksestä ja toivoi, että kokouksessa esiintyneistä erimielisyyksistä huolimatta työväestö yksimielisenä ja lujana rintamana kokouksen päätösten pohjalla toimien voi viedä työväen suuren asian voittoon. — Lopettajaisiksi laufettiin „Kansainvälinen“.
